

ОСІНЬ

Ч. 1 1976

Команда Крайового Вишколу Новацьких Виховниць та Виховників

Сіра Орлиця Гроїда Винницька, комендантка

Канада, літо 1974.

О С І Н Ї

ЗБІРКА НОВАЦЬКИХ МАТЕРІАЛІВ

Ч. I.

В С І П Р А В А   З А С Т Е Р Е Ж Е Н І

COPYRIGHT BY "PLAST", UKRAINIAN YOUTH ORGANIZATION, INC.

БІБЛІОТЕКА В. О. Р. Ч. 22.

НЬЮ-Йорк

1976

У К Р А Ї Н С Ь К И Й   П Л А С Т
КОНФЕРЕНЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ ПЛАСТОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ
Г О Л О В Н А   П Л А С Т О В А   Б У Л А В А
Кадра новацьких виховників „ОРЛИНИЙ КРУГ”

Бібліотека „ВОГЕО ОРЛИНОЇ РАДИ”:

Редакція: пл. сен. Володимир Е. КУЛИШУЧ, P.O.Box 609 - Cooper
Station, New York, NY 10003, U.S.A.

Адміністрація: пл. сен. Оксана КУЗМИШИН, 52-11, 70th Street,
Maspeth, NY 11378, U.S.A.

Випуск ч. 22:

Команда Крайового Вишколу Новацьких Виховниць та Виховників
в Канаді літом 1974р.: „ОСІНЬ - Збірка новацьких матеріалів”,
1976.

Всі права застережені. Збірку переписано до друку в Канаді,
й відбито офсетом у Нью-Йорку, ЗСА. Наклад 500 примірників.

Printed in U. S. A.

З М І С Т

1. Від Редакції	стор. 1
2. Різниці та схожості між УПН і УПС -ст.пл.С.Качор Вінніпег, Канада	" 2 - 5
3. Матеріали для розвитку мови ..... -пл.сен.Л.Пясецька	" 6
- бібліографія	" 6
- шифри	" 7
- вірші	" 8 - 9
- скоромовки	" 10
- змаг скоромовок	" 10
- скоромовки до теми сходин	" 11
- мовні гри	" 15
- як використовувати сторінку Соби в "ГОТУЙСЬ"	" 15
4. Ресві сходини .....пл.сен.І.Винницька	" 16
програми .....пл.роз.Н.Тарнавецька	" 17
" .....пл.роз.О.Винницька	" 18
5. Збірка гнізда - програма на осінь -ст.пл.Х.Базилевич Край.Реф.УПН-к, Канада	" 20
6. Велика гра з нагоди Листопадового Зриву - ст.пл.Софія Качор Вінніпег, Канада	" 21
7. Новацький Вогник - 50-ліття УПН -пл.сен.Іван Франів Край.Реф.УПН-в, Канада.	" 25
8. Розповіді - "Подорож до Брудляндії" за М.Булкуном	" 35
- "У лісі все гаразд" за Панкуяшем	" 39
9. ГРИ - Велика гра "на весело"....ст.пл.Х.Базилевич	" 42
10. ПІСНІ - .....зібрала ст.пл.Т.Онищук	" 43
" Пісня про книжку"	
" Ледачий Гриць "	
" Пирог "	
" Гоп-Скок "	
" Зозуля "	

Окладинка: ст.пл. Мотря Ходновська-Ракоча

Від Бібліотеки В.О.Р.

Видаємо збірку новацьких матеріалів, яку виготовила Команда Крайового Вишколу Новацьких Виховниць та Виховників літом 1974 р. в Канаді.

При цій нагоді складаємо подяку бувшому редакторові В.О.Р. Д-р. Е. Грималякові /Сірій Орел Міко/ за остаточне читання та коректу збірки.

Думаємо, що ця збірка дасть добрий приклад та заохоту для інших до опрацювання дальших матеріалів до згаданої теми, так що вкортці матимемо збірку ч.2 .

Літо 1976

Сірій Орел Євген

ДОРОГІ СЕСТРИЧКИ І БРАТЧИКИ !

Передаємо у Ваші руки збірку новацьких матеріалів. Перша гутірка це дошкільний матеріал на сходинах кадри Виховників. Решта, це матеріали, які кожний новацький Виховник зможе примінити до місцевих обставин. Всі ці матеріали подумані для переведення в осіннім кварталі.

Збірку цю, зладили для Вашого вжитку члени Команди Крайового Вишколу Новацьких Виховників, літом 1974 р. на "Батурині" в Канаді.

Якщо Ви у Вашій праці з новацтвом використаєте щось із тут поданого, просимо написати нам разом з Вашими заввагами й доповненнями.

С К О Б !

Г О Т У Й С Ь !

Адреса:

I. WYNNICKYJ
711 Westmount Rd. W.
KITCHENER, Ont.
N2M 1S1
Canada

пл. сен. Гроїда Винницька
/Командантка Вишколу/

Ст.пл.Софія Качор
Вінніпег, Канада

РІЗНИЦІ ТА СХОЖОСТІ МІЖ УПН І УПЮ

Коли хто береться до якоїбудь виховної праці, він чи вона мусить собі поставити кілька питань та зразу ознайомитися з деякими основними проблемами. В першій мірі він мусить знати себе самого та зрозуміти з яких причин він х о ч е бути виховником та яку відповідальність він бере на себе. Після цього, йому потрібно теоретичної та практичної підготовки - вишколу, та практичне переведення зайнят під доглядом досвідченого виховника. Опісля вже на пості виховника, конечно потрібно йому доповнювати своє знання - дошкіл, читання, виміна думок, а головно критичне аналізування своєї виховної діяльності. Такий підхід до виховної праці повинен нам дати виховника, який об- знайомлений зі своєю "ділянкою".

Яке це має відношення до теми гутірки. Поділ пластунок та пластунів на два основні виховні улади УПН і УПЮ різних вікових груп вимагає різних підходів у виховній праці з ними, а різні підходи вимагають іншої теоретичної та практичної підготовки. З цього приводу треба вміти розрізняти улади не тільки "формально", але також суттєво. Багато виховників без виш- колів, а подекуди і з вишколами, не вбачають великої різниці між уладами УПН і УПЮ. Через це багато з них не мають великого успіху у своїй виховній праці. Часто вони вживають юнацький підхід до дітей новацького віку не розуміючи вповні чому ре- акція новаків чомусь не така, як їхніх друзів юнаків чи старших пластунів. Очевидно, що в такому випадку юнацький підхід куди ближчий такому виховникові, бо він же сам є юнаком, або молодим старшим пластуном. Саме тому важливим є застановитися над про- блемою різниць та схожостей обох уладів.

Розвиваючи наведену тему візьмим під увагу такі речі:

1. Визначення Уладу Пластових Новаків і Уладу Пластунів Юнаків,
2. Питоменності вікових груп УПН і УПЮ,
3. Мета УПН і УПЮ,
4. Основи виховання /нпр.закон, обіцянка-присяга/,
5. Виховні клітини: рій, гурток,
6. Зовнішність,
7. Чар новакування і чар юнакування.

1. Визначення Уладу Пластових Новаків /Правильник УПН, ст.5/

Улад Пластових Новаків - це з уваги на вік членів, перша виховна спільнота Українського Пласту, тобто спільнота дітей у віці від закінчених 7 до закінчених 11 років життя.

Улад Пластунів Юнаків - це друга з черги виховна спільнота пластової молоді від закінченого 11-го до закінченого 17-го року життя, що гуртується на базі добровільності у власних від- ділах в організаційних рамках Українського Пластового Уладу, із

своєю окремою виховною програмою, діяльністю та устроєм, що спирається на методу самовиховання. /Правильник УПУ, ч.1, ст.3/

Самі ствердження чи дефініції обох уладів вже вказують нам перші схожості та різниці між ними. Оба улади - виховні, в цьому немає найменшого сумніву, але виховують вони членів різного віку. Отже вже основна різниця віку в уладах вимагає інакшого підходу до одних і до других. Про цей підхід, до речі, говорить основне ствердження Уладу Пластунів Юнаків, окреслюючи його точно під назвою с а м о в и х о в а н н я. Про сам цей метод праці говоритимемо пізніше. Погляньмо зразу на найбільш наявну різницю між цими двома віковими групами.

2. Питоменності вікових груп УПН і УПУ

Тут мабуть прийдеться говорити контрастами. Діти вікової групи 7 - 11 потребують і вимагають почуття залежності т.зв. "депенденс". У віковій групі 11 до 17 це почуття залежності перемінюється більше на стремління до самостійності. Новакові, зокрема молодшому, потрібно тип матері; юнакові переважно потрібно тип "друга". В юнацькому віці є помітне відхилення від батьків. Потреба певності, безпечності більш виразна у новака ніж у юнака. У віковій групі 7 до 11, самостійна думка не дуже розвинена. Деякі, переважно егоїстичні прояви самостійної думки трапляються у молодших, у старших самостійна думка починає розвиватися. У юнацькому віці виробляється куди складніша самостійна індивідуальна думка. У новачку віку виробляється агресивність, а згодом почуття приналежності до групи. Виробляється теж ексклюзивність - поняття "ми" зроби! Серед юнаків вже є сильне почуття угруповання, а з цього угруповання випливає пристосування до стандартів /вимог/ своїх ровесників. Це часто викликає "бунт" проти контролю над ними та заперечення стандартів дорослих. У новачку віці зацікавлення другою статтю переважно негативне, де у юнацькому віці воно надзвичайно позитивне подекуди займаючи найважливіше місце в житті хлопця чи дівчини.

Хоч ці прикмети обох вікових груп дуже загальні вони все ж таки можуть послужити нам до розуміння основних різниць між новачком і юнаком. Вік новака це вік підготовки до повноцінної участі в житті спільноти /гурта/. Це вік вироблення чи радше засіву певних вартостей. Вік юнака це повноцінна участь у спільноті, будь-то у спільноті своїх ровесників. Це вік закріплення та глибше розуміння засіяних вартостей або відкинення їх і шукання нових. Мабуть одинака правдива схожість між цими двома віковими групами це постійне пристосування до життєвих обставин, постійне але різне відкриття нового довоколішнього світу.

3. Мета УПН і УПУ. /За правильниками/

УПН дає дітям змогу якнайскорше розвивати духові та фізичні сили згідно з ідейними основами Українського Пласту з допомогою пластової методи, пристосованої до дитячого віку. В УПН готуються пластувати.

Метою УПУ є всебічне патріотичне самовиховання молоді на членів української спільноти з пластовим світоглядом і характером

/ окреслюючи світогляд як порядок мислей, і характер як порядок дій/. УПЮ є вже властиве пластування.

Через різниці у вікових групах подані раніше, мета УПН пристосована до питоменностей вікової групи - це взагалі стадія підготовки. Тому у праці з новацтвом слід пам'ятати, що новаци ще не є дійсними пластунами і тому до них не можна ставити вимог незрозумілі їхній психіці, як теж з тої самої причини, не слід переносити з ними чисто юнацькі зайняття тільки тому, що тобі юнакові це цікаве й зрозуміле. Про схожість цілей УПН і УПЮ можна говорити в абстрактному та більш загальному понятті. Мета обох уладів подібна - виховати характерну людину. Різниця у мірці - мета для УПН змодифікована відповідно до віку членів уладу; в УПЮ мета поширена та більш вимагаюча. Основне, запам'ятати, що новакування це лиш підготовка до пластування. Тому, новацьке гасло "ГОТУЙСЬ" надзвичайно влучне і повинно нам, виховникам, завжди нагадувати ціль виховного уладу для якого ми працюємо.

4. Основи виховання.

В основному засади виховання ті самі в обох уладах. Коли порівняти новацький закон і обіцянку та пластовий закон і присягу, /Правильник УПН, ст.5; Правильник УПЮ, ч.1,ст.3/ можна ствердити, що основи виховання в обох уладах базуються на любові до Бога і до У к р а ї н и, любові до ближнього, та стремління до досконалості. Вияв цих стремлінь, очевидно різниться в обох уладах відповідно до міри дозрілості членів. Тому пояснення закону та присяги чи обіцянки дещо відмінне в УПН від УПЮ.

5. Виховні клітини: новацький рій і юнацький гурток.

Дві виховні клітини, рій і гурток, подібні у формі - 6 до 10 осіб однакового віку. Рій не є такою згармонізованою клітиною як гурток. У гуртку члени себе вже знають довгий час, вони вже звикли до себе та до співіснування у гурті. У рою діти переважно мусять до себе звикати, вони щойно вчаться брати участь у спільноті.

Форми праці чи дії в обох клітинах ті самі: сходини із своїми поодинокими зайняттями, прогульки, табори. Але методи дії чи практичне переведення цих зайнять інакше. Різниця у самій методи праці впливають прямо із прикмет рою і гуртка. У новацькому рої роля виховника провідна, де у гуртку роля виховника дорадча. Самі члени гуртка працюють самостійно. Отже у юнацькому гуртку існує справжня самоуправа. В новацькому рою самоуправа справді не існує - ройовий, переважно лиш формальне окреслення. У гуртку планування переводить провід гуртка. У новацькому рою планування веде виховник, братчик чи сестричка. Новацький виховник - організаційний провідник а також духовий провідник рою. Організаційний провідник гуртка це гуртковий, котрий має до помочі провід гуртка. Духовий провід гуртка це впорядник. Він непомітно спрямовує зацікавлення гуртка та своєю примірною постановою та оптимізмом заохочує юнаків до самостійної праці. Власне ці різниці у прикметах рою і гуртка змушують виховника пристосовувати різні підходи у праці з новацими і юнаками.

6. Зовнішність.

Найбільш наглядна різниця в обох уладах це їхні однострої.

Новацька жовта хустина і орлятко це зовнішня ознака приналежності до уладу Пластових Новаків. Пластова лелійка це ознака приналежності до Пласту, а кольорова хустина це ознака приналежності до куреня УПЮ. Уставка збірок також інакша в обох уладах. Основна форма збірки в УПН це круг, де всі єрївнорядними членами, де всі себе взаємно бачуть. В УПЮ основна форма збірки це лава – форма дисципліни, ознака дозрілості. Значить навіть зовнішньою формою стараємося відмітити основні різниці в уладах так, як це подано у визначенні та меті УПН і УПЮ.

7. Чар новакування і чар юнакування.

Особливо важливий вплив на новака чи юнака має "атмосфера" в якій він знаходиться, в якій він зустрічається з новими переживаннями. В новацтві ця "атмосфера" становить увесь чар новакування. Вона полягає на певній таємничості. Що саме збуджує почуття таємничості? Буйна уява, світ фантазії, використані на те, щоб збуджувати почування на вогнику, прогулянці, на таборі, у розповіді, у грі. Це великий та чарівний світ пригод, переважно уявлених, в якому всі мрії здійснюються і в якому нема поняття часу.

Чар юнакування полягає на певного рода романтиці. Романтика – це меланхолійний чи мрійливий настрій викликаний пісню чи ватрою, цікавим другом, чи подругою. Юнацька романтика полягає на більш дозрілому вияві внутрішніх переживань часто пов'язаних із зацікавленням хлопця в дівчини та навпаки.

Вкінці, щоб зреасумувати весь матеріал, постараюся окреслити основні схожості і різниці між УПН і УПЮ. Схожості переважно по ідеологічній та організаційній лінії. Основні ствердження обох уладів, клітини праці, форми зайнятє ті самі, але зміст їх різняться. Зasadничі різниці – духові. Отже, праця в УПН і УПЮ вимагає різних підходів до праці відповідно до розвитку дитини.

Залишається тільки питання: чи потрібно вдержати формальні та суттєві різниці між УПН і УПЮ? Мені здається, що так. Вони до великої міри допомагають виховникові викликати те почуття "новацькості" – новацької таємничості про яку недавно говорила. Вони відповідають новацькому чи юнацькому вікові. Із зовсім практичного боку, коли Ви додержуєтесь новацької форми в УПН, то УПЮ на тому користує. Новаки, котрі переходять до УПЮ, знаходять улад цікавий – все дослівно є новістю. В них більше ентузіазму, де в юначок які в новацтві вже юнакували його бракує. Вони вже "знуджені". Тут власне дуже важну роль відіграє новацький виховник, котрий може усунути багато труднощів юнацькому виховникові, котрого роль, як духовного непомітного керівника гуртка досить трудна. Новацький виховник може дати юнацькому виховникові готовий матеріал до самовиховної праці. Трудність новацького виховника є поєднати організаційну і духову роль, яку він відіграє. Організаційну легко вивчити – духову треба плекати!

Пл.сен.Люба Пясецька

МАТЕРІЯЛИ ДЛЯ РОЗВИТКУ МОВИ

Українська мова в'яже разом велику пластову родину. Щоб бути гідними належати до пластової родини, новацтво м у с и т ь шанувати і дбати про рідну мову. Хоча час таборування це найкраща нагода /упродовж цілого року/ для плекання мови, кенечним є використати к о ж и і сходини підчас року для цієї цілі.

Завданням кожної сестрички чи братчика є виробити у кожної дитини зацікавлення і любов до рідної мови. Така мета є цілком реальна, коли сестричка чи братчик самі перейняті важливістю мови і коли вони мають цікавий та вмілий підхід до справи. Засобів для досягнення мети є дуже багато ! Різними іграми /пов'язаними тематично до поодиноких зайнять/ допомогти дітям вивчити і запам'ятати якнайбільше нових слів. Подана далі бібліографія і матеріали повинні Вам у цьому допомогти. При кожній нагоді уживайте загадки, скоромовки, прислів'я, хрестиківки, обмінюйтесь ними для розгадок з іншими роями. Чим більше нових слів діти навчаться, тим легше буде їм висловитися і не треба буде переходити на чужу мову. Незабуйте, що сестричка чи братчик мають у цьому давати добрий приклад!

БІБЛІОГРАФІЯ

Загадки, ребуси, хрестиківки, приказки, ігри /із журналу "Вогонь Орлиної Ради числа 1 - 25 /

НАЗВА	АВТОР	В О Р число стор.
Відгадки ребусів	Сірий Орел Надя	14/32
Вода /загадка/		1/11
Гусак /загадка/		1/10
Загадки	ОНК	25/33
Загадки-ребуси	Сірий Орел Надя	14/32
Загадки-ребуси-хрестиківки	Сірий Орел Надя	16/30
Зайчики /малюнок гра/	Сестричка Ніна	23/34
Капустонька /вірш загадка/	О.Олесь	1/37
Китайська лопиголовка	ОНК	25/33
Кривий Ріг /вірш загадка/	М.Петрів	5/21
Крісло /загадка/		1/23
Лебідь, щука і рак /гра/		20/38
Приказки		1/10;1/11; 1/19;1/23.
15 різних загадок		14/32
15 різних загадок	Сірий Орел Леонід	23/34
Ребуси	Сірий Орел Надя	17/27
Рік /загадка/		1/10
Рукавичка /загадка/		1/10
Сонце /загадка/		1/10

35 різних загадок	Сірий Орел Надя	16/34
Туман /м'яка/ - /загадка/		1/11
Черевик /загадка/		1/10
16 різних загадок		20/37
Яйце /загадка/		1/23

МАТЕРІЯЛИ з ВОР - числа 26 - 37

	число	стор.
Квіти /гра/	30	39
Словник /гра/	30	40
Вибрана буква	27	20
Заборонена буква	27	21
Протилежності /гра/	30	40
Лист /гра/	30	40
Загадки	30	40
Загадки; загадки навесело	31	45
Загадки	31	28
Будуємо речення /гра/	33	22

Сестричка Рута Галібей "Плекання української мови в новацтві" - гутірка у ВОР ч.28

П'ять слів	ВОР	27	20
Склади три слова		27	20
Друкар		27	21-22
Перша і остання букви		27	22
Лови		27	22
Кличка		27	22
Опис		27	23

Ш И Ф Р И

Один з найцікавіших засобів плекання мови, це шифр /таємне письмо/. Новацтво любить таємниці і вони радо будуть писати зашифровані листи, накази й повідомлення. Кожний рій може придумати шифр для вжитку своїх членів і переписуватися ним під час року/табору. Діти напевно придумають різні нагоди для вживання шифру і будуть завзято його зберігати, щоб ніхто його не розгадав. Для молодшого новацтва слід вибирати легші шифри, а для старших складніші. Сестричка чи братчик повинні розповісти дітям дещо про шифри, допомогти їм вибрати відповідний шифр для їхнього роя, тоді заохочувати їх писати коротенькі листи правильною мовою, без помилок. У книжці Лесі Храпливої знайдете цікавий приклад зашифрованого наказу. Прочитайте і розповідайте про це Вашим новачатам! У наступних двох книжках знайдете багато ідей, які треба заздалегідь опрацювати по українському.

/1/ Epstein, S&B.

The first book of codes and ciphers,
N.Y. Franklin Watts, c.1956

- можна позичити в бібліотеці;
цікаво розповідає історію шифру
і пояснює як їх складати.

/2/ Peterson, J.

How to write codes and send sekret
messages, N.Y.: Scholastic Book Ser -
vices, c.1966

- це видання у м'ягкій обкладинці
можна купити за 50 ¢.
- надається для молодших новачок.

В І Р Ш І

Короткі вірші, що їх подаємо вниз, можна уживати замість лічилка при різних іграх на таборі, сходинах, особливо для найстаршого новачка, що часто нарікає, що вони "вже повиростали з дитячих забав". Приготовляючись до табору, сходин, сестрички чи братчики повинні перевірити усі неznані слова та бути готовими їх докладно пояснити дітям. Ці вірші також надаються на вогники і до вмілостей, - як наприклад - "Хрін" - про пташку, яка називається деркач і зозулька. Вірші із збірки: Михайла Стельмаха: Ой весна - зоряночка, Київ, Веселка 1970 р.

1/

ХРІН

Запинався в долині хрін,
Що солодкий дуже він.
Скоштував його деркач,
Диркнув, кліпнув - та й у плач;
І два тижні не співав,
Тільки сльози витирав.

3/ ГАРБУЗ

Трипудовий гарбуз
На городі
Загруз.
А на цей гарбуз
Сів з дітьми
Чорногуз.
Каже він до діток:
- Сіли ми на горбок. -
І не зна чорногуз,
Що він сів
На гарбуз.

5/

КІТ

Біля річки на пісочку
Кіт зиркає з-за пеньочка
Кіт у воду заглядає,
Тяжко думає-гадає:
"Як би рибу так зловити,
Щоб і ніг не замочити?"

2/

КАПУСТА

Ми капусту роздавали,
Сто одежинок здімали,
А одежинки опі
Підуть нам на голубці.

4/

ГРИБ ДІТКАМ КУПИВ ШАПКИ

Гриб діткам купив шапки.
Повдягалися грибки
І стають аж на носочки,
Щоб їх бачили в лісочку.
Гриб говорить їм: - Дітки,
Не спинайтесь на носки,
Не показуйте шапки:
Ходить баба за дубами -
Попадете в борщ грибами.

6/

ЗОЗУЛЬКА

- Зозулько, зозулько, куди ти летиш,
Зозулько, зозулько, куди ти спіши?
- В гаю я літала і там заблудила,
Ячка у гніздах чужих погубила.
- Тепер я лечу пташеняток шукати
Бо хочу їм щастя і літ накувати."

Із збірки: Василь Грінчак, Вийшло в поле тополятко,
Київ: Веселка, 1971 р.

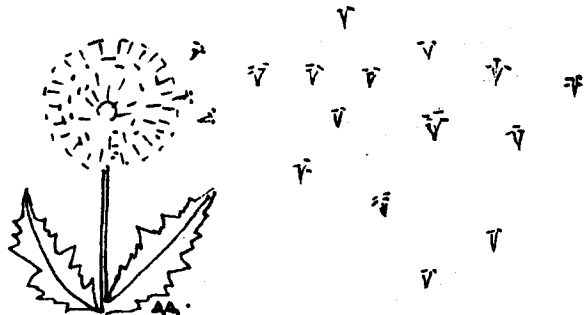
7/ ВЕЧІР-МАЗАМУРА

Коло вікон, коло муру
Ходить вечір-мазамура
Од воріт і до воріт
Тихо- тихо, наче кіт.
Має торбу не просту -
Носить в торбі темноту.
Торба шита зірочками,
Зірочками-дірочками,
А із неї темнота,
Мов із сита, виліта.
Сіє, сіє, сіє, сіє -
Все на світі чорним криє
І сміється в чорний вус
Мазамура-сажотрус.

Тамара Коломієць

8/ СТО КУЛЬБАБЕНЯТ

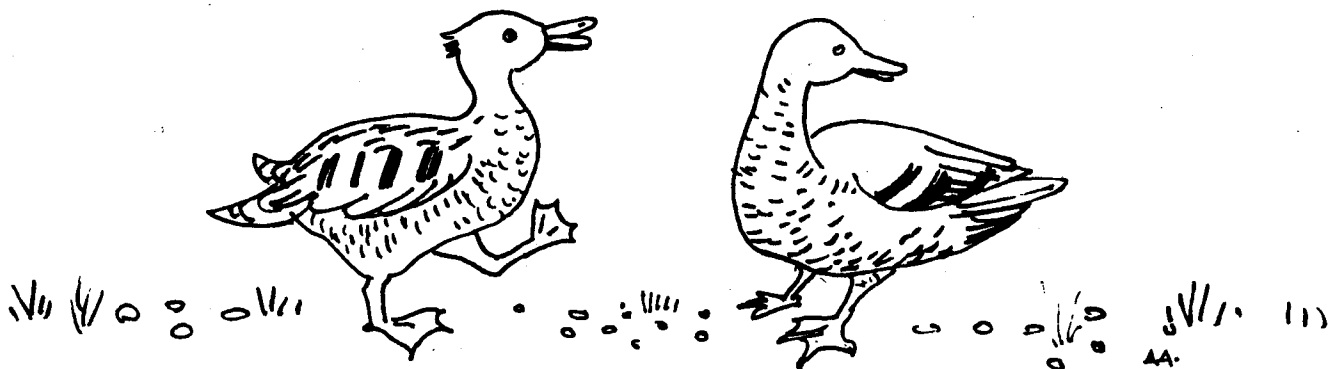
Бубоніла баба бабі:
- Ой, не дмухай на кульбабу,
Бо з кульбаби полетять
Сто малих кульбабенят.

9/ ТАЧКА ТА ЧОВЕН

Чубатий
Качур
Кряче
Качці
- Ти чудо
Бачила,
Чи ні ?
До річки човен
Мчав
На тачці,
По річці
Тачка
На човні !

Грицько Бойко

С К О Р О М О В К И

Скоромовки повинні знайти місце в програмі кожних сходин тому, що діти більше годин денно говорять чужою мовою і їм, часто тяжко правильно вимовити по українському деякі букви, як наприклад: ч, ш, щ, ць, с, е, и. Скоромовки допоможуть дітям поправляти свою вимову, запізнають їх з новими словами, і рівночасно впровадять багато сміху в програму ~~сходин~~ ^{сходин}.

ЗМАГ СКОРОМОВОК

Хто..... рій або гніздо

Час.....один місяць - 3 тижні /3 сходин/ вивчають скоромовки,
4-ий тиждень - з м а г.

Як перевести ..... 1/ На сходинах подати дітям кілька скоромовок, щоб вони могли собі вибрати котрі вони хочуть вивчити.

2/ Старші можуть собі їх записати, а меншим дати готові /перебити через кальку або "зерокс"/.

3/ Переговорити скоромовки з дітьми, пояснити і "випробувати". Підкреслити правильну вимову кожної букви - у формі гри, як наприклад: "оркестра

букв": кожна новачка є інакше буква-інструмент, а сестричка диригує швидше, повільніше, голосно, тихо і т.д.

4/ Підготовляючи змаг, слід поділити скоромовки на дві групи - довші й коротші /скільки слів/.

5/ Учасники зголошуватися брати участь в одній або другій групі скоромовок.

6/ Скоромовки можна говорити роєм, або поодинокі діти можуть змагатися за першенство.

7/ Кожний учасник має повторити дану скоромовку, наприклад: довгу-3 рази, коротку 4 чи 5 разів за порядком, без жодної помилки, якнайшвидше. Можна також точкувати швидкість годинником, який показує секунди або так званим "стоп вач".

8/ На змаг можна запросити батьків і зробити деякі прикраси для кімнати.

9/ Змаг скоромовок добре відбутися при кінці місяця жовтня, коли святкуємо "місяць книжки".

СКОРОМОВКИ ДО ТЕМИ

СХОДИН

Перегляньте уважно вимоги проб і вмілостей і подумайте де і як можна використати скоромовки.

НАПРИКЛАД:

- 1/ Скоромовку ч.13 /Орли/, можна ужити коли пояснюється про новацькі проби і назви "жовто-дзюб", "юне орля", "орля".
- 2/ До вимог - знає, що це є рій, гніздо, тотем, знам'я, вибрати скоромовку пов'язану з назвою роя/гнізда. Як: ч.7 /про білочку/, ч.8 /горличка/, ч.9 /горобчик/ ітд.
- 3/ До частини "українське виховання" ч.25 /циглик/ - скоромовка, яка розповідає про те, як циглик вчить своїх дітей щебетати своєю ц.м.рідною мовою.
- 4/ До природознавчих вимог проб і природознавчих вмілостей слід використати скоромовки про звірат: ч.7 /білочка/; про пташок: ч.5 /курка/, ч.6 /бусол - лелека/, ч.8 /горличка/, ч.9 /горобчик/, ч.23 /муліка/, ч.25 /циглик/, ч.26 /шпак/, ч.10 /курличі/, ч.13/орли/, ч.14 /сорока/, ч.22 /перепілка/.

Про рослини: ч.3 /колосся/, ч.4 /горішина/, ч.12 /мороз/верба/, ч.15 /калина/, ч.18 /трава/, ч.12 /березень/, ч.27 /верба/.

Про пори року: ч.3 /колосся/, ч.12 /мороз/, ч.17 /грім/, ч.18 /трава/, ч.12 /березень/, ч.13 /коса-осінь/, ч.28 /босий хлопець - осінь/.

Про мушки: ч.16 /комар/

Жартівливі скоромовки на вогники чи інші новацькі імпрези:
ч.21 /Прокіп/, ч.24 /шевчик/, ч.11 /Мурій/.

- 5/ До вимоги порядок - чистота - ч.2 / про Милу і мило/.
- 6/ Усі скоромовки надаються до вмілостей, які підкреслюють знання мови, писання, читання українською мовою: - Декламатор, Актор, Скоморох, Читач, Книголюб, Бібліотекар, Мовознавець, Золоте Перо.
Хоча скоромовки не є подані як "вимоги" до цих вмілостей чи проб, ними можна збагатити програму ваших сходин і захопити та звеселити новацтво.

Можна також заохотити дітей писати скоромовки та прислати їх до журналу "ГОТУЙСЬ".

С К О Р О М О В К И

1/ Скоро,
Скоро
Мовить
Ганка
Скоромовки -
Спотиканки.

2/ Про мило і мило

Мила
Милитись
Не вміла,
Мила
Мило
З рук
Не змила.
Мама
Милла
Уміло,
Мама
З мли
Змила
Мило.

3/ Колосся

Вусате
Колосся
Росинок
Напилося.
Струмить
Роса
По вусах,
По вусах
Світло - русих.

4/ Горішина

В горішнику
Горішина
Горішками
Обвішана.

5/ Кляе курка крупку

Курник
Кривенький
На горбку.
Гарненька
Курка
В курнику.
Не турбуйте
Курку !
Кляе
Курка
Крупку.
Крупка
Дрібненька
Курка
Рябенька.

6/ В сімокосах
В срібних росах
Заросився бусол
Босий.
Сонце
Блисне -
Бусол
Висхне.

7/ Білча
В дуплі
Горіх
Хова.
Прийшла
Пора
Горіхова.

8/ В гарненької
горлички
Туркотливе
Горлечко.
Горличка
Туркоче,
Горличка
Воркоче:
Туркотлива
Горличка
Прочишає
Горлечко !

9/ Дзьобнув
Хлібця
Горобець,-
Дзьоб
Обтер
Об
Стовбурець.

10/Курличі
Курличуть,
Курличаток
Кличуть:
- Курли,
Курли,
Курличеньки,
До річеньки,
До річеньки !

11/Мурій з муркою
Вечеряли куркою:
- Мур - мур - мури,
Гарні кур-р-ри !

12/Мороз

Закував
Озерце,
Вліз
Злий
Мороз
У верболіз.
І забідкалась
Лоза вся:
Звідки
Знов
Мороз
Узявся ?

13/Орли

В орляток
Виросли
Вже крила:
Вгорі
Орлята
Пролетіли.
Під хмарами
Рідня
Крилата:
Орел,
Орлиця
І орлята.

14/ Скрекоче
Сорока
Строката,
Кароока.
Сорока
В ворони
Прохає
Оборони:
- Хто йде -
Не мине:
Сполохне
Мене !

15/ Калинка

Каже
Калинка:
- Калинка -
Не малинка !
- Так, так,
Калинко:
Гірка
Калинка.

16/ Комар
Косаря
Вкусив
Косар
Комаря
Убив.

17/ Грім гримить,
Гуркоче, грима,
Грізно, грюка
За дверима.

18/ На дворі трава
На траві дрова
Не рубай дрова
На траві двора.

19/ Бродить Березень
Між березами
Білим поясом
Підперезаний.

20/ Коси коса, поки роса
Дзвенить коса, немов оса.

21/ Прокіп з Прокопінятами
Та зайшов
До Трохима з Трохименятами

- 22/ У житі перепілка ходить,
Малі перепелята водить.
- 23/ Жуліка в повітрі шугає,
Здобичі жуліка шукає.
- 24/ Шевчик з шевчиком сварився,
Шпарко шевською смолою бився.
- 25/ Шиглик широ щибетав
Щигленяток научав -
"Щоб щасливими вам стати,
треба вміти щибетати,
так як мама, так як татко",
Хай щибече щигленятко.
- 26/ Сів шпак на шпаківню
Заспівав шпак півню:
Так як ти не вмію я,
Ти не вмієш так як я !
- 27/ Під вербою джерельце
Наче дзеркальце.
- 28/ Босий хлопець сіно косить,
Роса ноги босі росить.

Джерело: Грицько Бойко, Веселинки,
Київ: Веселка, 1973 р.
Також приватна збірка з різних джерел.

М О В Н І Г Р И

Читаючи звіти бачимо, що дуже мало сестричок та братчиків використовує на сходинах сторінку Сови хитро-мудрої голови, у журналі "ГОТУЙСЬ".

Тому подаю Вам короткі вказівки, як можна включити цю сторінку у програму сходин.

Т е м а:	число:	сторінка:
	"Готуйсь"	
Різдво - "Хто ходив колядувати"? -	1/1973	12
Різдво - хрестиківка	1/1971	16
Різдво - хрестиківка /рисункова/	1/1972	14
Зима - вірш - загадка	12/1972	15
Великдень - хрестиківка і гагілки	4/1973	14
Весна - ребус	5/1973	12
Великдень - загадка про писанки	4/1971	16
Великдень - хрестиківка	4/1972	14
Весна - хрестиківка	5/1972	12
Історія України - 1-го Листопада-хрестиківка	11/1971	16
Вмілість - "Соловейко" - хрестиківка	8-9 /1973	12
Вмілість - "Морозенко" - загадка	3/1971	17
Вмілість - Автомеханік - хрестиківка		
"Транспортування"	3/1973	13
Загадка -	8-9/1973	12
Пластове знання - хрестиківка	5/1973	12
Історія України - Княжа доба - хрестиківка	5/1974	14
Вмілість - "Мандрівник по Україні" - хрестиківка	2/1974	14
Леся Українка - хрестиківка	2/1971	17
Леся Українка - хрестиківка	3/1971	17
Тарас Шевченко - загадка	3/1971	17
"Чим подібні є ці речі?"	"Готуйсь"	
буква "С"	1/1973	12
Кольори - гра	11/1972	14
Хрестиківка - /рисункова/	2/1973	14
Хрестиківка - /антиноми/	10/1973	14
Чим слова відмінюються?	2/1973	14
Загублене слово	6/1973	12
Абетка і словник - особливо для молодшого новачка	11/1973	13
Абетка	12/1973	14
Народні приказки	12/1973	14
Перебудуй слово	5/1974	14
Зустріч з буквами /вірш/	4/1974	13
Загадка	4/1974	13
Ставок - гра в карти/гру легко примінити до різних тем/.	3/1974	14
Допис про рисунок	1/1974	14
Яких букв бракує?	6-7/1971	13
Назви книжок - загадка	10/1971	17
Народні порівняння	11/1971	16

Т е м а:	число:	сторінка:
Книжки - хрестиківка	12/1971	7
Гра " перші букви "	3/1972	14
Як укладати хрестиківку	4/1972	14
Римовані слова - гра	12/1972	15
Готуйсь - хрестиківка	12/1972	15
Остання буква - гра	11/1972	14
Читаймо " ГОТУЙСЬ "	6-7/1974	13
<u>Природознавство</u> - вмілості - як Лісовик, Лісова Мавка та проби.		
Вірш про Соняшник	6/1973	12
Вірш про осінь і листя, дерева та загадки	10/1973	13
Дерева і квіти - хрестиківка	4/1974	13
Пізнати листя - загадка	10/1971	17
Тварини - хрестиківка	2/1972	16
Квіти і пташки /весняні/ - хрестиківка	5/1972	13
Тарас Шевченко - вірш загадка, "Готуйсь"	3/1972	14
Таборування - загадка	6-7/1972	14
Таборування - загадка	4/1974	13

Пл.сен.І.Винницька

РОЄВІ СХОДИНИ

Роеві сходини це одне суцільне звено великого ланцюга. Цим ланцюгом є новацькі проби.

1. ОСНОВНІ СТВЕРДЖЕННЯ:

Роеві сходини це підстава праці з новацтвом, тому:

- а/ Сходини мусять відбуватися систематично - кожного тижня, т о ч н о - в цей сам день і в ту саму годину, з цікавою і добре підготованою програмою /час підготовки програми сходин приблизно дві до три години/.
- б/ Сходини повинні мати: суто означену мету, яку беремо із вимог новацьких проб, узглядаючи пору року та історичний календар.

2. ПОБУДОВА СХОДИН:

а/ Основними елементами сходин є:

- к а з к а - розповідь
- г р а
- м а й с т р у в а н н я
- п і с н я,
- роевий церемоніал відкриття і закриття сходин.

- б/ Допоміжними елементами сходин є:
і н с ц е н і з а ц і я - самодіяльна гра,
т а н е ц ь,
з а г а д к и і т.п.
- в/ Елементи найкраще лучити із собою за бігуновим принципом чергування руху із безрухом, тиші з гамором.
- г/ Час сходин від 1 - 1 1/2 год. слід заздалегідь розділити: казка 15 хв., майстрування від 15 - 30 хв. і т.д.
- г/ Програма повинна бути пристосіблена до місця сходин: домівка, парк - поляна, приватний дім.

ПРОГРАМИ СХОДИН,ЩО ЇХ ЗЛАДИЛИ
В ЛИПНІ 1974 р.УЧАСНИКИ ВИШКОЛУ НОВАЦЬКИХ ВИХОВНИКІВ
НА " БАТУРИНІ " В КАНАДІ.

Пл.роз.Наталка Тарнавецька

Рій: Бджілки, Вік: 7 - 8 років, Мета: підготовка до І-ої проби, точка ч:6 а/знає хто такі пластові новачки/.

Тема: новацький однострій

П р о г р а м а:

1. Відкриття, обряд: Сестричка лічилкою вибирає одну новачку, яка стає бджілкою, а всі інші є квіти. Бджілка літає, торкає квітку і та стає бджілкою, гра продовжується аж всі квіти стануть бджілками. Бджілки творять довкруги сестрички круг і вітають її окликом "Готуйсь". /5 хв/
2. Пісня: " Коли візьму хустину " /10 хв./
3. Розповідь: " У лісі все гаразд "./Листи до моїх хлопчиків, Київ,1965 р./ 15 хв.
4. Гра: "Розтріпана новачка" у двох частинах: - а/ спокійна б/ рухова.
/ Перед сходинами сестричка витне з паперу велику новачку та одягне на неї однострій, але так, що більшість частин а голов-но відзнаки будуть в неправильних місцях. Замість паперової можна ужити качукову ляльку і їй пошити однострій/

а/ спокійна гра

Гру попереджає розповідь: " Була собі новачка і поїхала на табір. Сестричка засвистала на збірку, а наша новачка вибігла і виглядала ось так / Сестричка показує паперову новачку /. Всі новачки допомагають "розстріпаній новачці" упорядкувати свій однострій.

б/ рухова гра

- Рій ділиться на дві групи. Перша група виходить з кімнати, за той час друга група ховає в кімнаті частини однострою ляльки. Перша група шукає і одягає паперову ляльку. /Гру можна повторити. Котра група швидше віднайде і правильно одягне ляльку та виграє/.

Ляльку можна залишити як прикрасу в новацькій кімнаті./20 хв./

5. Майстрування: кожна новачка витинає свою паперову новачку і одягає її в однострій. /15 хв./

6. Самодіяльна гра: повторення нововивченої пісні - "Коли візьму хустину" з доданням рухів. /10 хв./

7. З а к р и т т я: / 5 хв./

XXXXXXXXXX

Пл.роз.Оксана Винницька

Рій: Незабудьки,

Вік: 7 - 8 років

Мета: Підготовка І-ої проби, точка ч.8 / чистота /.

Тема: Особиста чистота.

П р о г р а м а:

1. Відкриття, обряд. Рій стає в крузі і співає:

Незабудьки ми маленькі
У крузі стоїм рівненькім
Всі на сходинах на час
Бавимось усі враз.

"Готуйсь!"

Перевірка присутності: - Сестричка кладе велику незабудьку на стіл. Кожна новачка бере свою пелюстку і чіпляє до однострою. / 10 хв./

2. Розповідь. "Як Степанко сватав царівну" - Л.Храплива. Вітер з України ст.131. / 15 хв./

3. Пісні з рухами

" Загудів паротяг
І вагончики потяг
Чу, чу, чу, чу, чу
У далекий край помчу."

- Новачки творять потяг і "їдуть".
- Сестричка викликає станцію, нпр. - чисті руки, /ті, що мають брудні руки висідають і йдуть їх мити, гра продовжується/. Станції можуть бути - чисті черевики і т.п./ 10 хв./

4. Гра " Допасуй"

- Поділити рій на малі групи по 2 - 3 новачки.
- Кожній групі дати декілька образків.
- Новачки мають "допасувати" - нпр. щітка до зубів - зуби мило - руки... і т.п./10 хв./

5. Скакалки:

- " Чисті ноги, чисті руки
Чи ти вмієш робить штуки?"
- Новачки скачуть через шнурок./ 10 хв./

6. Хрестиківка:

		/3/ Ш	
	/2/ П А С Т	А	
/1/ Р	У К И	М	
	Л	П	
	О	/4/ П О Р О Х О М	
/6/ Ш	С	Н	
/7/ М	И Л О		
	А	/8/ П	
/10/ М	І Т Л А	/9/ Г Р Е Б І Н Ь	
	К	А	
/11/ Щ	І Т К А	Т	
		/12/ Р У Ш Н И К О М	

з ліва на право:

1. Що треба вимити перед їдою?
2. Щітка і _____ потрібні до миття зубів.
4. Чим припадають меблі?
7. Ми потребуємо ми _____ щоб вимитися.
9. Приладдя до чесання волосся.
10. Приладдя до замітання підлоги.
11. _____ і гребінь це приладдя до волосся.
12. Ми витираємося _____

згори на долину:

2. Вживаємо, щоб вичистити підлогу і килим.
3. Плин до миття волосся.
6. _____ до витирання порохи.
8. Брудне вбрання треба _____ /15 хв./

7. Майстрування: - смітник до новацької кімнати / стяти верх великої
пластикової пляшки, як шпр. з "Айджакс", наліпити довільні при-
краси, помприцувати шеляком /.15 хв./
8. Закриття: Новачки встромляють пелюстки назад в незабудьку.

Привіт " ГОТУЙСЬ "

Ст.пл.Христя Базилевич
Крайова Референтка УПН-к
К а н а д а

ЗБІРКА ГНІЗДА
на тему: "Пізнай новачок у своєму гнізді"

Програма на осінь.

1. ВІДКРИТТЯ - новацький клич, новацька пісня
- роздача іспитів вмілости.
2. ГРИ - 1/ "Привітання" - новачки стають у круг. Одна новачка
ходить кругом і має когось доторкнути. Тоді обидві
новачки біжать у протилежні сторони, коли стрічають-
ся мають себе поздоровити по імені і далі бігти.
Новачка, котра перша добіжить до порожнього місця
виграє, а друга продовжує ходити кругом.
- 2/ "Морганки"
- 3/ "Три кроки" - Одна новачка має закриті очі. Сестрич-
ка її обкручує і в той самий час новачки розбігають-
ся в даних межах. Тоді новачка з закритими очима кличе
"стань". Новачки стають на місці, з новачка з зав'я-
заними очима йде і старається когось знайти. Новачки
можуть посунути тільки на три кроки, а тоді мусять
стояти на місці. Коли новачка когось знайде, то мусять
відгадати хто це є. Може відгадувати три рази. Новачка,
котрої ім'я відгадане, зав'язує собі очі і гра про -
довжується.
- 4/ "Числа" - Гра /Ця гра надається для переведення в
парку або в домівці/.
3. РОЗПОВІДЬ: "Вогонь на скелі" ВОР ч.35 ст.9.
4. ГРА 1/ Лист - ДОРОГІ НОВАЧКИ !
Підчас цієї гри Ви маєте старатися довідатися
якнайбільше про новачок у Вашій групі. -пункт
/В листі можна слова поміняти, щоб новачки
самі собі розшифрували/.
- 2/ ГРА КІМА -"дотику" - кожна новачка за чергом/із
зав'язаними очима/ має відгадати других -пункт
новачок у групі тільки дотиком.

- 3/ ГРА КІМА - "нюху" - сестричка кожній новачці на -
мастить щось на руку. Тоді треба дати
новачкам змогу поміж собою понюхати
свої руки, щоб знати, який запах кожна - пункт
з них має. Тоді кожна новачка за чер-
гою/ із зав'язаними очима/ має вгадати
кожну новачку тільки нюхом.
- 4/ ГРА КІМА - "слуху" - кожна новачка за чергою має
вгадати голоси новачок у групі. Новач-
ки можуть робити звуки які хочуть. Но- - пункт
вачка, що відгадує має мати зав'язані
очі.
- 5/ ГРА КІМА - "зору" - новачок накрити так, щоб тіль-
ки було видно черевики. Кожна новачка - пункт
за чергою має відгадати чиї це черевики.
- 6/ Кожна новачка має щось розказати про одну новачку
у групі. Всі новачки за чергою, мають сказати се-
стричці про кого вона говорить. - пункт

5. ЗАКРИТТЯ - новацький клич, новацька пісня !

Ст.пл.Софія Качор
Гніздова, Вінніпег,
К а н а д а.

СХЕМА ВЕЛИКОЇ ГРИ З НАГОДИ
ЛИСТОПАДОВОГО ЗРИВУ

ПРИЛАДЛЯ: - карта міста "Львова" для кожної групи новачок
- папір на листи /листи для кожної групи/
- синьо-жовті стрічки
- олівець
- нагороди за перше місце: імітовані відзнаки УСС-ів
/ синьо-жовта лента зложена чи зшита у формі квітки/.

ПІДГОТОВКА:

1. Поділити гніздо на кілька груп по 5-6 осіб в одній групі.
2. Кожній групі дати карту міста "Львова".
3. В кожній групі вибрати провідника і розподілити працю так,
щоб кожна новачка брала участь. Наприклад:
  - одна новачка зазначає дорогу на карті
  - одна іде по листи /нпр.мала новачка котра не вміє читати/

- одна читає всі листи
  - одна пише завдання
  - одна повертає завдання і т.д.
4. На столі лежать пронумеровані листи для кожної групи /всі з тим самим змістом/ в яких написані завдання.
5. На карті: - вулиці міста "Львова" / можна вживати приблизний план міста, або вулиці намалювати з уяви/.
- посередині р а т у ш
  - в різних частинах міста інші важливі будинки, напр. залізниця, пошта, поліція.
  - в кутку мапи зазначено нпр.
    - ратуш
    - пошта
    - поліція, і т.д.
- зазначити початок гри
- деякі вулиці замкнені - зазначити червоною краскою.
- Гра полягає на тому: хто найскоріше вивісить прапор на Львівському ратуші. Гра базована на грі "Лябіринт".

ПРАВИЛА ГРИ:

1. Гру треба почати від пункту зазначеного на карті: початок.
2. Рисуєчи шлях до ратуша, не можна перекреслювати ліній, зокрема червоних.
3. Точно придержуватися інструкцій поданих в листі.
4. Не можна даліше поступати не виконавши завдань в листі.
5. Завдання дати сестричці до перевірки.

ЛИСТИ З ІНСТРУКЦІЯМИ:

1. Зайдіть перше до будинку поліції і там відберіть дальші накази.
2. Відповідайте на слідуючі питання:
  - а/ що треба зробити в разі пожежі ?
  - б/ в разі якогось випадку, до кого і на яке число задзвонити ? Зробивши це, покажіть сестричці і відберіть дальші накази.
3. Тепер треба здобути залізничу станцію.
4. Через які міста переїзджає залізниця ?

ВІЙК	-	
ВЪЛІВ	-	_____
САДЕО	-	_____
ТОПАЛВА	-	_____
КІВРАХ	-	_____

5. Займіть головну пошту і відберіть дальші накази.
6. Напишіть поправною українською мовою листа до вашої сестрички в якому ви описуєте, що вас найбільше цікавить. /Не менше як три речення/.

7. Вирушайте швидко до міського ратуша і вивісіть український прапор.

Листи мусять бути написані в тільки копіях, скільки є груп новачок, щоб кожна група мала один комплет листів.

Завдання, можна видумати інакші відповідні до знання новачок. Подаю кілька листів новачок, які вони писали підчас цієї гри./Подаю з помилками, як написані/.

Сестричко Марта,

Ми всі дуже любимо теренові гри, які ми тепер маємо. Ми любимо теренові гри бо вони дуже цікаві.

Дорога Сестричко.

Нас дуже цікавить ця гра. Справді ми ніколи не мали такої де ми тільки мусіли сидіти. Хто її видумав ?

-Ліда, Галина, Христя, Марійка, Ганна і Оксана

Дорога Сестричко.

Ми дуже любимо бавитися гри. Прошу нам показувати більше гр. А це ми дуже вас просемо.

-Ліда, Лариса, Галя, Марта, Ірка і Алянна.

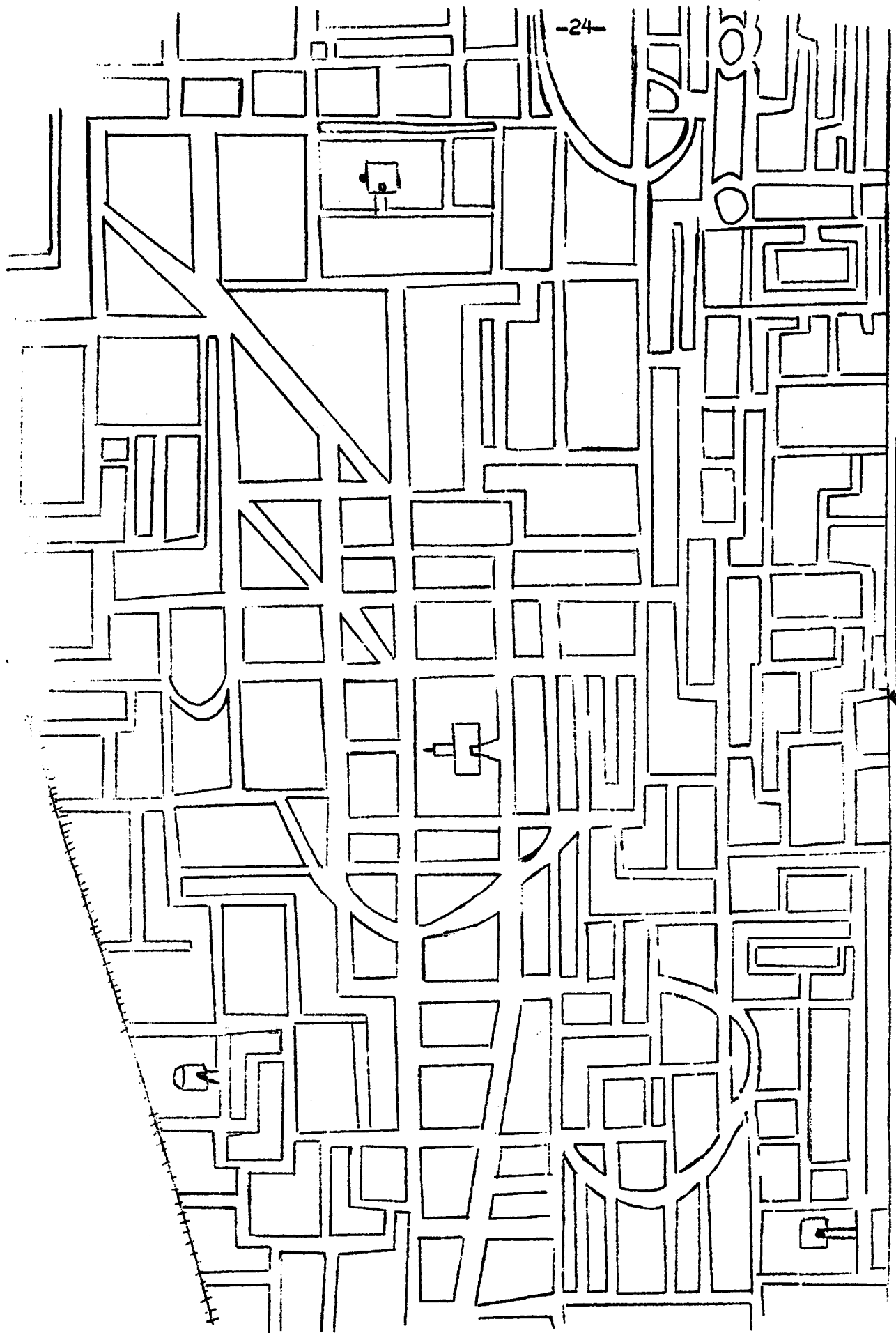
ПЕРШОГО ЛИСТОПАДА 1918

У Льва городі старому
Пісня радісно дзвенить,
Прапор наш блакитно-жовтий
Гордо в сонці лопотить.

“Ми калину підіймемо” —
Ідучи стрільці співають.
Сонця промені срібlistі
На багнетах їхніх грають.

Знай, Новаче і Новачко:
Жде тебе ще змаг один —
В Україні відновити
Листопада славний чин.

Вуйко Іван

-24-

пучаток

б = полица

б = парк

НОВАЦЬКИЙ ВОГНИК - 50 ЛІТТЯ УПН

Т.1.

1.ВІДКРИТТЯ

- Гніздовий - Хорунжі до підпалення вогника виступити !/Виходить 4 новаки зі смолоскипами, перший має запалений смолоскип, а решта ні; перший має на плечах виписане велике число - 1924, а останній має число 1974.Хорунжі ідуть рядом і обходять кругом приготований вогник три рази і уставляються на однаковій віддалі - на призначених місцях, обернені лицем до вогника./
- Гніздовий - "Вже скоро буде 50 років як був запалений перший новацький вогник на Україні і ця перша незгасаюча іскра запалювала наступні вогники: спочатку на чарівних дібровах України, відтак коли новаки мусіли покидати свою рідну землю, забрали цю іскру зі собою і нею запалювали нові вогники, на всіх континентах світу, щоби новацькі вогники далі горіли й загрівали серця українського новацтва до любови до БОГА і УКРАЇНИ ! Зловімся усі за руки і я кину іскру - стискаючи праву руку новака з ліва, а він стисне лівою рукою свого сусіда з права і так далі та іскра буде переходити кругом і повернеться до мене...
- " Вже іскра повернулася до мене, яка запалювала сотні вогників по Україні, / при словах "вже іскра повернулася - до мене" новак із запаленим смолоскипом запалює смолоскип другому/.
- " Тепер я пускаю другий раз іскру, яка має запалити вогники поза межами України... - Вже іскра повернулася до мене./Другий новак запалює смолоскип третьому/.
- Я пускаю ще раз іскру, яка має запалити наш вогник.
- " Вже іскра повернулася до мене і ми можемо запалити наш вогник./ третій запалює смолоскип четвертому з числом 1974/.
- "Хорунжі прошу підпалити вогник!"-
Новацька пісня - "Ми діти українські"...

Т.2.

2. РОЗПОВІДЬ:

Цього року відзначаємо 50-ліття новацтва. Значить, що новаки були зорганізовані 1924 року й існують вже пів століття. В дійсності вони вже скорше існували, але не були ще зорганізовані. Ви може це знаєте, що перші пластові гуртки були вже у Львові ще 1911 року, які заснував Д-р Олександр Тисовський, його звали коротко "Дрот". Однак це були гуртки юнаків - для хлопців вище 12 років. Хлопці молодші які бачили як машерують пластуни їм це дуже подобалося і також хотіли стати пластунами. Вони вже в 1913-му році збиралися у гурт і наслідували пластунів, а рік пізніше було 75 хлопців, які поробили собі дерев'яні кріси якими вправляли, ділилися на дві частини й робили теренові гри - подібні до "війни".

Того ж саме року почалася перша світова війна і пласт перестав існувати. Багато пластунів які були вже старшими юнаками пішли боротися за волю України. По закінченні війни пласт почав знову діяти, і знову малі хлопці, які ще не могли належати до пласту почали збиратися у гуртки, щоби наслідувати пластунів.

Щойно 1924-го року об'єднано гуртки новаків, який названо УЛАД НОВИКІВ. Як бачите, що спершу не називалися новак, але новик. Також тоді вони мали сім проб-

I. проба гнучкого тіла	У. проба заячого слуху
II. " вірлиного ока	VI. " індійської шкіри
III. " кертичного нюху	VII. " залятої мовчанки.
IV. " бистроногого оленя	

Перший табір був у Корчині біля Скольного 1926 року. Командантом тоді був Іваненко Михайло. Потім були ще інші табори в Гринькові, у Підлїтому й у Гориглядах, Остодорі, а на Закарпатті у Ставному.

Усіх новаків тоді було около 500. Новиків провадили тоді пластуни - Леонід Бачинський, о.Олександр Бучацький і пл.сен.Іван Кліц.

Дуже любив новаків і піклувався ними пок.Митрополит Андрій ШЕНТИЦЬКИЙ. Він подарував пластунам на Остодорі біля Підлїтого велику площу, серед лісу в горах КАРПАТАХ. Там побудовано новацьку оселю і від того часу туди збиралися з усіх міст новак на табори. Там вони мали свої матра також і ватри, змаги й прогулянки. Як ішли на прогулянку тоді кожний брав із собою велику палицю, щоби оборонятися від диких звірів у лісі, яких там було тоді багато. Новак були тоді дуже відважні й не боялися нічого. Недалеко від Остодору був табір для юнаків на площі, що звалася "СОКІЛ".

Другий табір, де таборували новак був у Старяві коло Хирова. У проводі таборів були старші пластуни як: Тиміш Білостоцький, Тарас Дурбак, Роман Копач, Роман Саввич і інші.

Підчас другої світової війни відбувалися новацькі табори в Брїхачах коло Львова, у Кричині і у Пасічній. У таборі в Пасічній у горах зродилася пісня "НОВАЦЬКИЙ ШЛЯХ". Табори ці вели: Теодозій Самотулка і Тиміш Білостоцький. У тому часі відбувалися також і юнацькі табори. Багато також тоді старших юнаків і старших пластунів вступали в ряди КАРПАТСЬКОЇ СІЧІ, УКРАЇНСЬКОЇ ПОВСТАНСЬКОЇ АРМІЇ, і ПЕРШОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ДИВІЗІЇ. Багато пластунів були провідниками в Українських Арміях. Головний командир Української Повстанської Армії був пластун - генерал Роман ШУХЕВИЧ, званий під ім'ям-псевдонімом ТАРАС ЧУПРИНКА.

По другій світовій війні багато пластунів і новаків опинилися з батьками в Німеччині і в Австрії. Тоді там повстало багато пластових частин а в тому новацьких гнізд і роїв. Відбулося багато новацьких таборів.- Та скоро Українці й з ними пластуни з Німеччини й Австрії почали відїжджати у різні країни де знова на нових місцях поселення почали організувати пластові й новацькі частини. Тепер новацькі рої і гнізда існують у Австралії, Англії, Німеччині, Америці, Аргентині і Канаді. Усіх новаків /хлопців/ є около 1,000. Усі вони гетуються до служби УКРАЇНІ так, як це робили перші новак 50 років тому.

Т.3.

Пісню "ВОГНИК" - треба наперед добре вивчити новаків співати, тому що зміст цієї пісні добре підходить до теми вогника.

Т.4.

П І Д Л Ю Т Е

1/ Про Підлюте не забути
Українським новакам,
Хоч сьогодні ворог лютий
На верхах панує там.

2/ У Підлютім ще нам бути
Де між шпелями Ґорґан
Вітер мовить незабутню
Давню казку новакам.

3/ У Підлютім ще нам бути,
Там, де Лімниця шумить,
Де благословив дівчор
Сам Андрей Митрополит !

4/ Нам Підлюте знов здобути,
Де батьки і матері
Виростали - й розвинули
Рідну прапор на горі !

Леся Храплива

Т.5./Е.Гойдин/

ВІД СИНЬОГО ДОНУ

/ Вправи новацькими хустинами /

Постава: Струнко ! Руки спущені в долину. У руках новацька хустина -
держати за два кінці.

1. Права нога випрямлена в бік, доторкаючи пальцями землю. Права рука випрямлена в бік на цілу довжину, ліва рука сягає ліктя правої руки. Хустина не натягнена. Голова звернена на право.
2. Постава.
3. Так само як при вправі ч.1, тільки в ліво.
4. Постава.
5. Руки піднесені в гору над головою, права нога в зад, пальцями доторкає землю.
6. Постава.
7. Руки як при поставі, зворот у ліво, не дотягаючи ноги.
8. Постава.

Вправу повторяється на чотири сторони світу, переспівавши дві стрічки пісні.

1. Від Синього	Без панства,
2. Дону	без рабства,
3. До сивих	насильства
4. Карпат	і зрад
5. Одна нероз-	одна незалеж-
6. лучна	на
7. краї-	Вкраї-
8. на	на !

ВІПРАВА
" МИ Й Д Е М ВПЕРІД "

Постава: с т р у н к о !

1. "Ми йдем" - приклякнути на праве коліно, права рука випрямлена вперед, ліва рука - взад.
2. "вперед" - постава,
3. "над нами вітер віє" - приклякнути на ліве коліно, ліва рука випрямлена вперед, права рука - взад.
4. "віє" - постава,
5. "і рідні" - ліворуч, руки в бік.
6. "нам" - постава.
7. "кланяються" - так само, як фігура 1. /вправа 1-а/
8. "жита" - постава.

Це є дві перші лінійки пісні. Зробити стільки повних оборотів, скільки потрібно до відспівання пісні.

Т.6. /дивись у іншому місці - Самодіяльна гра /.

Т.7. Роман Завадович

ПОЇДУ В ТАБІР !
/ за темою з новацької одноднівки
"Таборові таємниці" /.

Бувай здоровий, песику Кудлаю,
Бувай здорова, кіточко Варварко!
На цілий місяць вас я покидаю,
Поїду в табір, бо у місті жарко!

Поїду в табір, де шумлять смереки,
Де по камінню рине річка чиста
І де немає диму ані спеки,
Ні галасу закуреного міста.

Поїду в табір у зеленім лузі,
Там знайду втіху, смутки всі забуду,
А може і придбаю щирих друзів,
Що все життя мене любити будуть

Наплечник вже готовий - в і д'ї ж д ж а ю
Намилуватись сонцем і красою-
Бувай здоровий, чемний будь, Кудлаю,
І ти, Варварко, не тужи за мною!...

Т.6.

Самодіяльна гра - звуками.

" Пригоди новака Славка на стійці ".

Зараз розкажу вам про новака Славка як він сторожив новацький табір. У цьому оповіданні ви всі мусите брати участь і мусите уважно слухати: ... Коли скажу табір - ви всі скажете: ха, ха,

"	"	ліс	-	"	"	"	:	ш... ш...
"	"	спати	-	"	"	"	:	фю, фі,
"	"	новак	-	"	"	"	:	угу...
"	"	річка	-	"	"	"	:	хлюсь, хлюсь...
"	"	ведмідь	"	"	"	"	:	бу...

Ану поспробуємо якто буде виглядати чи звучати: ліс... і т.д.

Новацький табір у Підлютому був розташований на горі - на поляні, довкруги були куші, косодревина, а далше великий ліс, на долині плила річка Лімниця.

Підчас дня новаци проводили весело свої зайняття, у ночі після прогулок і гор засипляли твердим сном. Та не всі могли спати, бо треба було комусь іти на стійку - сторожити, щоби до табору не зайшли якісь непрошені гості, й не наробили якої шкоди. Головно звірі, яких у лісі було багато. До такої стійки приготавлявся добре новак Славко. Він приготавив собі велику палицю, якою (б можна) відстрашити навіть великого ведмеда.

Коли Славко прийшов на стійку він був дуже насторожений, бо це була його перша стійка. На дворі було темно, в таборі тихо, тому що того дня новаци ходили до лісу на прогулку, були втомлені й всі скоро пішли спати. Славко прислухувався до найменшого звуку. До його чуйного уха долітав малочутний шелест від річки, до якої мабуть прийшли дикі кози й рогаті олені чистої води напиться.

Раптом Славко почув, що щось по таборі ходить, йому стало дещо страшно, але подумав собі: я новак на стійці і не можу боятися, він стиснув у руці палицю і обережним кроком рушив у тому напрямі табору де чув "шарудіння" - шелест. Та на щастя, це не був ніякий звір, лише обозний ст.пл.Іван Кліщ, який перевіряв нічну тишу в таборі.

Обозний - бунчужний званий тепер - похвалив Славка за його добру увагу, що він так гарно сторожить табір і відійшов. Славко почувався дещо втомлений, він сів на пеньок і йому захотілося спати й він почав дрімати. Нараз почув знову з лісу шарудіння, він відчинив широко очі, встав і знову стиснув у руці палицю. Край лісу в кущах хтось ходив і тріщали галузки. Славко зблизився до кущів і побачив щось чорне - він став і почав приглядатися. У той саме час місяць вийшов ізза хмар і Славко побачив за кущем ведмеда. Спочатку він немов закам'янів - неміг рушитись з місця, не знав що робити, чи кричати, чи утікати до табору. Їх розділяв невеликий кущ і віддаль між ними була лише на декілька кроків, вони стояли непорушно й дивилися один на одного. Славко ще ніколи не бачив живого ведмеда, але він був бистрий новак і йому майнула думка, що він знає з оповідання, як ведмідь великий, а цей за кущем не був великий - вищий від найменшого новака у таборі - лише, що грубший. Славко вже хотів бігти до табору й збудити Команданта, бунчужного й всіх новаків у таборі. Однак коли він рушився, ведмідь обернувся і почав утікати до лісу. Тоді Славко побачив, що справді то не був великий ведмідь, але малий ведмедик. Ведмедик скоро зник у лісі, а Славко ще довго дивився за ним і задоволений був із своєї пригоди з ведмедем. Він

почувався сильним і відважним, йому здавалося, що він сам може тепер піти на долину аж до річки Лімниці. Однак він також знав, що його служба тепер є у таборі.

Вкінці - Славко думав про те - як то він буде рано оповідати новакам, що ведмідь був так близько табору.

Т.8.

Пісня "Усі ми новаци в таборі".

Т.9.

Листи з таборів.

Новацький Вогник 50-ліття
УПН - продовження.

Сірий Орел Орест

ЛИСТИ З ТАБОРУ

Чи ви колись дивувалися чому в новацьких таборах цензурували листи, що їх новаци пишуть до дому? Відповіддю хай послужить ця колекція новацьких листів, що назбиралися у нас через роки новацького таборування.

Дорога Мамо!

Наш братчик каже, що ми можемо багато навчитися про людську натуру від гадюк.

Твій любий син.

Дорога Мамо!

Пришли мені більше "каміксів". Братчик уже прочитав ті всі, що я привіз.

Твій любий син.

Дорога Мамо!

Пришли мені компас, човен, пушку сардинок, акваріум, карту Аляски...

Твій любий син.

Дорога Мамо!

Вчора вечером більшовики повбивали всіх новаків.

Твій любий син.

Дорога Мамо!

Тут таборує 370 хлопців. Але я хочу, щоб їх було лише 369.

Твій любий син.

Дорога Мамо!

Братчик каже, що я не можу зближатися до води, доки не научуся плавати.

Твій любий син.

Дорога Мамо!

Ми можемо їсти всю ярину, що найдемо в городі.

Твій любий син.

Дорога Мамо!

Сьогодні я врятував Юрка як він топився.

Твій любий син.

П.С.Я мусів, я кинув його в воду.

Дорога Мамо!

Тут є одна гарна старша пані. Вона називається Сестричка Виховниця.

Твій любий син.

Дорога Мамо!

Сьогодні я плив човном по малім струмку, що я самий зробив.

Твій любий син.

Дорога Мамо!

Тут є як у в'язниці.

Твій любий син.

Дорога Мамо!

Харч тут є чудовий і ми не мусимо його їсти.

Твій любий син.

Дорога Мамо!

Сьогодні ми стріляли з лука. Моя черга буде завтра. Сьогодні я був щитом.

Твій любий син.

Дорога Мамо!

Пришли їсти. Багато їсти. Нам тут тільки дають снідання, обід і вечерю.

Твій любий син.

Дорога Мамо!

Нині я мушу йти спати вчасно. Завтра є моя черга збудити братчика.

Твій любий син.

Дорога Мамо!

На перший погляд не можна сказати, чи гриби є трійливі. Треба їх з'їсти.

Твій любий син.

Дорога Мамо!

Пришли мені мій лівий черевик.

Твій любий син.

Т.10. А Р К А Н

Затанцюймо нині так як у Корчині
Там новакували перший табір мали,
Аркан танцювали разом новаки.

Гриньків і Підлюте неможем забути
Там таборували і пісні співали
Аркан танцювали разом новаки.

Горигляди кручі і ліси дрімучі
Там пташки співали всіх розвеселяли
Аркан танцювали разом новаки.

Закарпаття славне, там де було Ставне
Ведмеді стояли, зайчики скакали,
Аркан танцювали разом новаки.

А на Остодорі радість у таборі
Там ріша збирали, вогник будували,
Аркан танцювали разом новаки.

В таборі Старяві, всі веселі, жваві,
Бігали, скакали, на сопілках грали,
Аркан танцювали разом новаки.

В Пасічній у горах, в лісах і просторах
Там машерували і пісні співали
Аркан танцювали разом новаки.

/ноти до Аркана можна дістати
у співаннику "В Дорогу" ст.151/

Т.11. ПОДЯКА ЗА ДОБРІ ВЧИНКИ

Т.12. ЗАКРИТТЯ!

ЗАВВАГИ ДО ВОГНИКА:

- До Т.1. Для певности успіху відкриття, щоби не було затримки з передаванням іскри можна новаків підготувати на роевих, чи гніздових зайняттях у формі гри, головню молодших, які часом нерозуміють і не знають що робити. Треба сказати, що іскра проходить дуже скоро, щоби не розтягати відкриття, воно може бути задовге головню тоді коли багато новаків бере участь у вогнику. Хорунжих треба підготувати, щоби знали як виходити, коли запалювати смолоскипи й вогник.
- До Т.2. Розповідь про історію УПН є досить довга й несконечно вичисляти всі табори і дати, можна те дещо скоротити, або подати в лекшій формі, головню як є багато новаків молодшого віку.
- До Т.3. Пісню "Вогник" - треба наперед добре вивчити новаків співати, тому, що зміст цієї пісні добре підходить до теми вогника.
- До Т.4. Вірш "Підльоте" - може говорити один, або й більше новаків.
- До Т.5. Вправа може бути - "Ми йдемо вперед" або "Від Синього Дону". Вправи може робити один рій, або й більше роїв, головне, щоби всі співали.
- До Т.6. Самодіяльна гра, розповідь можна читати тому, що вона є підготована до подання слів самодіяльної гри. Насамперед пояснити новакам, що вони мають виконувати. Спочатку зробити пробу й відмітити слова які є подані у грі, як: в лісі, новаки, сплять, засипляти, в таборі, до річки, ведмедик. Ці слова можна повторити кілька разів для кращого зрозуміння їх і для вправи.
- До Т.7. Вірш "Поїду в табір" - має гарний зміст, добре дати вивчити такому новакові, що може його голосно говорити.
- До Т.8. Пісня "Усі ми новаки в таборі" - також дуже добре підходить до теми й неможна цієї пісні проминути на нашому вогнику 50-ліття.
- До Т.9. Листи з таборів: На початку сказати, що новаки завжди пишуть листи до батьків і приятелів із таборів, і що братчик Орест Гаврилюк зібрав деякі цікаві листи, головню з таборів з Америки. Тоді важне є прочитати їх поволи й виразно, щоби новаки могли все зрозуміти.
- До Т.10. Танок - "АРКАН" потрібно вивчити якнайбільше новаків. Ті, що не танцюють повинні співати й грати на довільних інструментах. Також можна на зміну раз співати потім грати до танцю.

Ця точка, тому, що передостання, повинна бути весела й усі повинні брати участь. В загальному вогник початий поважно, повинен поступово набирати веселого настрою, а танок повинен бути вершком усього того.

До Т.11. Подяка за добрі вчинки: До цього звичаю новаків потрібно призвичаювати, тому братчики повинні почати цей примір, щоби опісля новаків могли їх наслідувати. В таборі є завжди нагоди, що хтось, комусь, щось - добре зробить і при вогнику є саме нагода за те подякувати. - Це виглядає так: новак встає підносить два пальці й каже: "ГОТУЙСЬ"! "Я дякую новакові Богданові Зеленому, що він мені поміг зробити шаблю. "ГОТУЙСЬ"! і сідає, тоді встає другий новак і т.д. Це - не значить, що всі новаків мусять дякувати при вогнику.

До Т.12. ЗАКРИТТЯ: / в колі / після "Ніч вже йде" і добраніч! Якщо прапор вже знятий і новаків мають іти після вогника спати, повинні заспівати молитву: "БОЖЕ,ЩО ДАВ НАМ ЦЮ ДНИНУ"!

пл.сен.Іван Франів

Написав Микола Білкун
ПРО МАЛЯТ І ЗВІРЯТ,
К и І в: Веселка, 1970.

ПОДОРОЖ ДО БРУДЛЯНДІЇ

Хлопчик Василько не любив мити руки. І вмиватися теж не любив. Встане вранці й крутиться, щоб невмиваному до стола сісти.

Ходив Василько завжди брудний. Він примудрявся замазати черевики навіть за найсухішої погоди. І зошити, і книжки у Василька теж були брудні й засмальцьовані. Словом у першій класі, де вчився Василько, не було такого другого замазури. А Василькова бабуся Горпина завжди казала, що все це добром не скінчиться. І бабуся побожувалася недармо. Нещастя таки сталося.

Того дня Василько невмиваний схопив шматок хліба й побіг до школи.

Учителька перевіряла в класі всіх дітей. Чи вмивалися вони, чи руки в них чисті. Ну, а Василько — як завжди! Волосся в нього непричесане, на кінчиків носа — чорнило.

Як глянула учителька на Василька, тільки руками сплеснула.

— Ні, я тебе такого до класи не пущу! Ану марш вмиватися!

Хотів було Василько за свою лавку прошмигнути, але учителька йому не дала:

— Хто ж із тобою захоче сидіти?

І виставила Василька в коридор. У кінці коридора умивальник. Василько дуже неохоче полпентався туди.

Кран Василько відкрутив, але вмиватися не поспішав. Дивився, як вода тече. Потім помочив під краном два пальці і потягся до чистого рушника. Саме тут і сталася біда. Василько раптом відчув, що він прилип до рушника. Василькові це зовсім не сподобалося. Василько смикнув руку, але рушник і не думав його відпускати. "Як же мені тепер із рушником до класи йти?" подумав Василько.

... Проте йти з рушником до класи йому не довелося. Рушник враз зірвався з гвіздка, тріпнув своїми кінцями, як великий птах крилами, і підняв Василька в повітря. Вікно якраз було відчинене, і рушник разом з Васильком вилетів на вулицю. Василько навіть злякатися не встиг, а рушник підняв його вже вище найвищого дерева і вище найвищого димаря. "Є казка про килим-самоліт, — подумав Василько, а хіба бувають рушники-самольоти?" А рушник ніс його вже вище найвищої хмари. Василькові стало зовсім страшно.

— Куди ти мене несеш? Я хочу додому! Я хочу до школи, до мамі! Я буду завжди вмиватися!

Але рушник його не слухав, а ніс все далі і все вище. Над високою хмарою в небі завжди пливе ще найвища, і саме в цю найвищу хмару влетіли рушник і Василько. Хмара була не біла а синя. Навіть чорно-синя. Це була дощова хмара. Хмара не встигла донести своєї води куди слід, і на землю дощ не падав. Але вийшло так, що саме Василько упав просто в дощ. Дощ дрімив собі в хмарі, а Василько потурбував його. Дощ розсердився і пішов на Василька. Він полився йому за комір, струмочком побіг у рукави, в одну мить промочив увесь одяг, захлюпав у черевиках, словом, Василько став мокрий із голови до ніг. Але це ще було

півбіди. Дощ намочив рушник, і рушник вже не махав своїми кінцями, як великий птах крилами, "Зараз я впаду!" - встиг лише подумати Василько, як відчув, що й справді падає. Рушник помчав собі далі, а Василько полетів не далі, а вниз. Він пролетів крізь найвищу хмару, потім ту хмару, що пливла трохи нижче найвищої, пролетів крізь неї швидко, швидко. Ця хмара була не тільки низька, вона була ще й тонка, і Василько пролетів крізь неї зовсім швидко. І тут йому стало страшно: він пригадав, що в нього немає парашута. А земля все наближалася й наближалася. Вже дороги не здавалися вузенькими шнурочками, вже авто й автобуси не здавалися кораликами на тих шнурочках, а коні й корови на луках більше не були схожі на комашок.

- Ма-мо ! - закричав Василько і...впав.

Він упав у невеличке брудне озеречко, заросле з усіх боків очеретом і вкрите ряскою так, що й води не було видно. Жило в цьому озеречку-болітці дуже багато жаб. Коли б усі першокласники, що пішли цієї осені до школи, склали до купи всі свої пальчики й спробували полічити, скільки жило в цьому озеречку жабів, то однаково пальчиків не вистачило б. Жабів тут жило набагато більше, ніж є пальчиків у всіх-усіх першокласників.

Коли Василько влетів у самісіньку середину озеречка, смердючи зеленою водою стала стовпом до самісінького неба, а багато, дуже багато жабів з переяку знепритомніло, і до них довелося викликати швидку жаб'ячу допомогу. Василько не розбився і не захлиснувся болотяною водою, але занурювався все глибше й глибше. Навколо нього була вже навіть не вода, а густа болотяна каша.

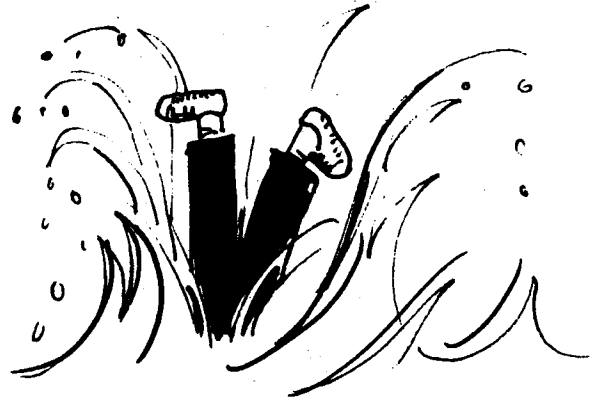
І тут Василько став на рівні ноги. А спробував було розплющити очі, але вони так залипили болотом, що розплющити їх відразу не вдалося.

"Де це я ? - подумав він, коли очі розплющити вдалося. - Схоже на якийсь льох? Але звідкіль тут світло ?"

Трохи оговтавшись, Василько зрозумів, що світяться тонконогі, дуже огидні на вигляд гриби поганки. Їхнього світла було досить, щоб Василько зміг краще розгледіти, куди він попав.

А попав він не то до глибокого старого льоху, не то до якоїсь печери. А що, як тут водяться вовки, а що, як тут водяться ведмеді? Ні вовки, ні ведмеді в такій вогкій дірі жити б, певна річ, не погодилися, але Василькові однаково біло страшно. Зрештою тут могли водитися гадюки, і згадавши про гадюк, Василько заплакав уголос. Але скільки не плач, сльозами горю не зарадиш.

І Василько пішов уперед. Не встиг він ступити й кілька кроків, як побачив такий напис: "Прямо підеш, у Брудляндію попадеш".

Йти у Брудляндію Василькові аж ніяк не хотілося, дарма що він не любив умиватися. Василько звернув ліворуч. Трохи пройшов і прочитав: "Ліворуч підеш, у Брудляндію попадеш".

Довелося повернути праворуч.

Але й тут виднів напис: "Праворуч підеш, у Брудляндію попадеш". А далі йти нікуди.

Хотів Василько йти чи не хотів, але його повели. Знаєте, хто повів? Пацюки.

Які ж то величезні були пацюки! Як вовки! Василько навіть гадки ніколи не мав, що пацюки можуть бути такі великі. Це були не просто великі пацюки, це були ще й озброєні пацюки. На головах вони мали заіржавлені залізні шоломи, через плечі на ремінцях у них висіли іржаві шаблі, в брудних лапах вони тримали брудні іржаві пістолі. Йшли пацюки на задніх ногах. Оці великі брудні озброєні пацюки взяли Василька в полон і кудись повели.

"Дресировані вони, чи що? — думав Василько. — Може, із цирку з якого повтікали? Але хіба можуть пацюки такі великі бути? Якісь це дивні пацюки".

А пацюки вели Василька все далі й далі, і навколо ставало все темніше й брудніше.

— Куди ви мене ведете? — спитав Василько.

— До Їхньої величності короля Бруднуля XII! — відповів найстарший і найбрудніший пацюк із сивими вусами й червоними очима. Навіть голос у цього пацюка здавався якийсь брудний.

... А що вже брудний був сам король XII! За тим брудом ніяк було роздивитися, хто ж він такий — чи великий брудний пацюк, чи малий брудний чоловічок.

Глянув Бруднуль на Василька своїми брудними очима й сказав брудним голосом:

— Попався? Тепер ти з моєї Брудляндії ніколи не вийдеш, назавжди моїм слугою залишишся!

Після цього король Бруднуль XII звелів пацюкам одвести Василька до найтемнішого, найбруднішого, найпідземнішого підземелля.

Сів там Василько на брудній соломі й заплакав. Коли чує:

— Рох-рох, не треба плакати. Слізьми лихові не зарадиш.

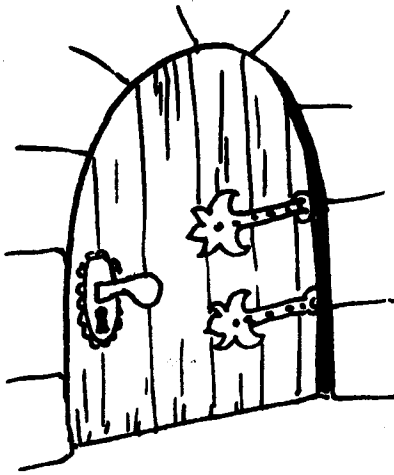
— Ти хто такий? — спитав Василько й плакати відразу перестав.

— Я поросятко. Мене пацюки в полон узяли, бо я було дуже брудне.

Тепер Василько навіть не здивувався, почувши, що поросятко розмовляє людською мовою. Коли на світі існують такі страхіння, як Бруднуль і Брудляндія — нічого дивного в тому немає, що поросятко розмовляє людським голосом.

- Як же нам вирватись звідси ? - спитав Василько.
- Вирватись можна. Тільки тоді ми вирвемось, коли допомагатимемо один одному. Тут є зачаровані двері, а за тими зачарованими дверима зачаровані скарби. Хто до тих скарбів добереться, той і смерть королю Бруднулю заподіє, і на волю вирветься.

- Я відчиню ті двері ! - схопився Василько.
- Стій, не поспішай, я ж тобі кажу, що двері зачаровані. Брудними руками їх нізащо не відчиниш. Руки мусять бути чисті-чисті.
- Що ж робити ?
- Землю рити.
- Я не вмію...
- Зате я вмію. Я буду рити, рити, поки не прорю до чистенького джерельця. Ти в тому джерельці руки помий і двері відчиниш !

І стало поросятко рити, рити і доти рило, доки чиста джерельна водиця не задзюрчала. А тоді Василько у тій воді почав руки мити, мити, мити і мив доти, поки вони чисті не стали.

Довело поросятко Василька до зачарованих дверей.

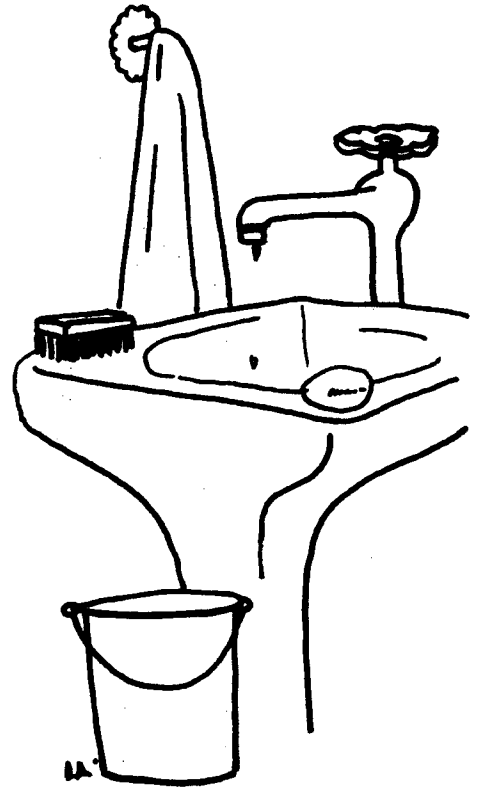
- Відчиняй !

І відчинив Василько. За дверима, знаєте, який скарб лежав ? Був там умивальник, шіточка, срібне відерце та суничне мило. Сказав уми - вальник Василькові:

- Вмийся чистенько, витрись добренько, набери у срібне відерце водиці, візьми в руки мило і сміливо до Бруднуля підступай. Тільки-но ти хлипнеш на нього водою, тільки-но тернеш його милом, як зникне Бруднуль, як щезне Бруднуль, і ви з поросятком на волю вийдете.

Василько так і зробив. І тільки він на Бруднуля водою хлипнув, як ... прокинувся і очі розплющив.

Тепер Василька не треба підганяти вмиватися, - сам біжить. Тепер, мабуть, у всій школі не знайдеться хлопчика, чистішого за Василька.

У ЛІСІ ВСЕ ГАРАЗД

Діти, я щоразу на літо вибираюся в ліс. Там просторо, сонячно й весело. Так гарно, що я і взимку жив би там, якби не холодно... Здавалося, усе в лісі добре. Але я вам скажу секрет: кравці там погані. Дуже погані!

Не звертайтеся до них. Не раджу. Недавно в мене з тими лісовими кравцями сталася така халепа, що я про неї й онукам розповім. Тільки онуків у мене ще немає, тому я розкажу про неї вам.

Наближався день, коли мій син Олександр, мав бути прийнятий до роя новаків "Бобри", і дістати новацьку хустину. Ще недавно я пообіцяв йому роздобути новацький однострій, і тепер треба було негайно виконати обіцянку.

От я й подався до лісової майстерні, де працювало п'ятеро знаменитих кравців.

Зайшов до них і привітався.

- Доброго здоров'я - відповів мені майстер Іжак.
- Вітаю вас! - піднявся із стільця майстер Вовк.
- Ласкаво просимо! - вклонився майстер Ведмідь.
- Заходьте! - запросив майстер Засць.
- Сідайте будь ласка! - показав на стілець майстер Борсук.

А потім усі майстри хором спитали:

- Що ви бажаєте ?

Я, сів на стілець і сказав:

- Ви вмієте шити однострої для новаків ?
- П'ятеро майстрів відповіли в один голос:

- Вміємо !

Іжак мовив:

- Найкращі однострої !

Вовк додав:

- І найміцніші !

Ведмідь зауважив:

- І без примірювання.

Засць захоплено вигукнув:

- І без жадних вад !

Борсук докинув:

- І дуже дешево !

Потім усі п'ятеро хором сказали:

- Таких гарних одностроїв ще ніхто не носив.

- Чудово ! - сказав я. - Тоді прошу Вас пошийте однострій моему синові Олександрові.

А кравці й питають хором:

- Який має бути однострій ?

- Ну, такий, як ви сказали: гарний, міцний, дешевий, правильно пошитий. Справжній пластовий однострій. І щоб усе було на місці: і комірець, і рукави й кишені.

- Я найкращий майстер шити комірці!

- сказав Іжак.

- Я найкращий майстер шити кишені !

додав Вовк.

- Я найкращий майстер шити рукави !
  - ревнув Ведмідь.
  - Я найкращий майстер пришивати гудзики - підскочив Засць.
  - А я найкращий майстер прасувати однострій ! -докинув Борсук.
- Потім усі п'ятеро сказали:
-Ми найкращі від усіх кравців!

Я вибрав крам, здав Олександрову мірку, і ми домовилися про ціну.

- Завтра вранці візьмемось до роботи, - пообіцяли кравці.

Коли я доправився додому, вже вечоріло. Все в лісі готувалося до сну. Я зів пирога з грибами, випив чаю з чорниць і ліг на мохове ліжко. Але заснути я не міг: усе думав про Олександрів однострій. І раптом пригадав, що забув сказати кравцям, який саме однострій подобається Олександрові!...

Я встав і знову подався до майстерні. Але там уже нікого не було: ні Іжака - майстра шити комірці, ні Вовка - майстра шити рукави, ні Зайця - майстра пришивати гудзики, ні Борсука - майстра прасувати однострій. Всі розійшлися по своїх домівках.

Іжак жив на сході.

Вовк - на заході.

Ведмідь - на півночі.

Засць - на півдні.

А Борсук - посеред лісу.

Я пішов на схід, збудив Іжака й спитав:

- То ти справді вмієш шити комірці?
- Аякже ! Найкращі комірці !
- А такі, як подобаються Олександрові ?
- А які йому подобаються ?
- Звичайні, щоб гарно лежали, без зморщок.

Іжак подумав і відповів:

- Ні! Таких я не вмію шити.- І перевернувся на другий бік.

Пішов я на захід. Постукав до Вовка й спитав:

- Ти справді вмієш шити кишені ?
- Авже ж! Найміцніші кишені.
- А такі, як подобаються Олександрові ?
- А які йому подобаються ?
- Звичайні, тільки щоб у них уміщалися:

гачок,
дубовий патичок,
із сиринці батіжок,
від ножики ланцюжок,
два горіхи,
цвяшок зі стріхи
пляшечка,
блискуча бляшечка,
цукерки-горошки,
держалко від ложки,

й ще багато дечого... Та ще й записник, олівець і хустинку до носа і...

- Годі ! Годі ! - закричав Вовк.- Таких кишень я не вмію шити.- І випроводив мене за двері.

Я побіг на північ, де жив Ведмідь.

- Ти справді вмієш шити рукави ?- спитав я його.
- Еге ж, які завгодно !

- І такі, які подобаються Олександрові?
- А йому які подобаються?
- Звичайні, але щоб не були задовгі і заширокі, бо однострій має бути все чистий і гарний!
- Ведмідь пробурчав:
- Таких рукавів я шити не вмію. І попросив дати йому спокій. Я чимдуж кинувся на південь, де жив Заєць.
- Ти справді вмієш пришивати гудзики? спитав я.
- А то ж як !
- А такі, які подобаються Олександрові?
- А які йому подобаються?
- Звичайні, але, щоб не відривалися, не губилися, щоб трималися довго!
- Таких я не пришиваю.
- І Заєць глянув на мене так сердито, що я поквапився вийти. Тоді я помчав у глиб лісу до Борсука.
- Ти справді вмієш прасувати однострій?- спитав я.
- Краще за всіх !
- А так як подобається Олександрові?
- А як йому подобається?
- А так, щоб однострій гладенько, чепурно виглядав. Борсук, не довго думаючи, відповів:
- Так прасувати я не вмію!-
- І хрюкнув дверима у мене перед носом.
- Розлючений пішов я додому і написав тим кравцям такого листа:
" Не буду замовляти у вас однострою Олександрові. Хоч ви й вважаєте себе за великих майстрів, проте ви всі п'ятеро нікудишні кравці!

Не вітаю вас "

Ось яка халепа сталася зі мною діти. Ось чому мій син Олександр мусів чекати на однострій з пластової крамниці.

Школа, бо літом у лісі все гаразд. Тільки кравці там погані. Ви до них, діти не звертайтеся. Не раджу !

Написав Октав Панкуєш

У В А Г А !

Ця розповідь "У лісі все гаразд", з книжки: Листи до моїх хлопчиків /КИЇВ: Веселка, 1965/ є приміненна для вжитку з новацтвом.

Ст.пл.Х.БАЗИЛЕВИЧ
Крайова Референтка УПН.
К а н а д а.

ПРОГРАМА ЦІКАВИХ ВЕЛИКИХ ГОР

" На весело "   / Велика гра /

Кожна новачка, або кожний рій одержує картку з інструкціями, що робити. На знак всі починають читати і виконувати завдання. На картці написано:

Прочитавши цю картку, шукайте захованих скарбів:
Робіть це так, щоб ніхто не здогадався, що ви робите.
Не зраджуйте сховків і залишіть все так, як ви знайшли.
Всі скарби є близько сховані і зазначені числами.
Знайдіть їх і запишіть відповіді на слідуючі питання:

1. Знайдіть особу з білою карткою на плечах і запишіть число її черевиків.
/ Очевидно ця особа нічого новачкам не каже на їхні запити; новачки мусять відгадати число її черевиків./
2. Журнал "Готуйсь" схований між старим дубом і містком. Знайдіть його і запишіть скільки слів на шостій сторінці.
3. Знайдіть лінійку і промірте як задалеко від таборової брами до кабіни.
4. Коло вогника схований слоїк з корками. Знайдіть його і невідкриваючи його почисліть скільки в ньому корків.
5. Між ^ммаштою і старою дорогою захований слоїк з цукерками. Скільки в ньому цукерків ?
/ За правильну відповідь можна наприклад даному росві дати цей слоїк з цукерками /.

П І С Н І

1. ПІСНЯ ПРО КНИЖКУ

/мелодія: "Ой під
гаєм, гаєм..." /

Ти кохана книжко
Учиш нас, навчаєш,
Про усякі дивні дива
Нам оповідаєш !

Любо вчиш нас книжко,
Як на світі жити,
Батька, неньку шанувати
Рідний край любити.

Тож гукнімо діти:
Нашій книжці - слава !
В ній наука і розвага,
Втіха і забава.

2. ЛЕДАЧИЙ ГРИЦЬ

Грицю, Грицю до роботи !
В Гриця порвані чоботи.
Грицю, Грицю до телят!
В Гриця ніженьки болять

Грицю, Грицю молотити !
Гриць нездужає робити.
Грицю, Грицю, врубай дров!
А Гриць щось то нездоров.

Грицю, Грицю, іди жати!
А Гриць каже: хочу спати.
Грицю, Грицю, роби хліб !
А Гриць: гр - гр! Щось захрип.

3. ПИРОГИ

Ах ви мої пироги
Ви мені не вороги,
Коло вас би тільки сісти,
Ну, і їсти, їсти, їсти.

Ви в кухарстві буйний цвіт,
Полюбив вас цілий світ;
В кухні ви мов в лісі пташка
Ну, а їсти вас - іграшка

Їли вас і козаки,
Як робили байдаки,
Їли вас і гайдаки,
Ліпші ви як риби й раки

А тепер вас, пироги,
Їдять наші вороги;
Гей український пирожок,
Не лізь у горло вороже !

4. ГОП-СКОК !

/Співати кілька
разів - щораз швидше/.

Гоп - скок, руки в боки
Прилетіли 3 сороки
Сіли собі на тинок
Кличуть мене у танок!

5. ЗОЗУЛЯ

У садку, в холодку
Цілий день кричить: ку-ку!
/2/ Заховалась і гукає
Хто зозулю відшукає

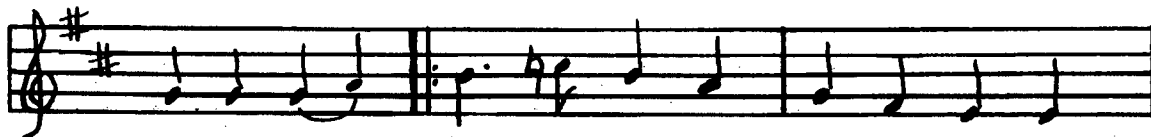
Пісні для новачок зібрала
Ст.пл.Таня Онишук.

ПИРОГИ

Ах, ви мо-ї пи-ро-ги! Ви ме-ні не

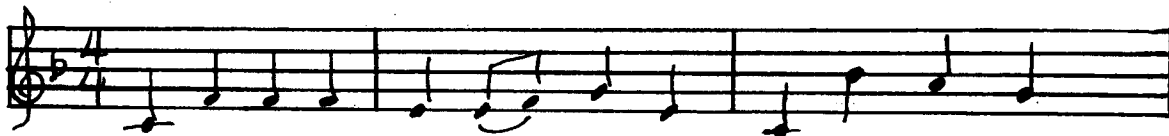

во-ро-ги. Коло вас би тільки сіс-ти

Ну, і їс-ти, їс-ти, їс-ти.

ЛЕДАЧИЙ ГРИЦЬ

Гри-цю, Гри-цю до ро-бо-ти! В Гри-ця пор-ва-

ні чо-бо-ти. Гри-цю, Гри-цю до те-лят

В Гри-ця ні-жень-ки бо-лять.

ЗОЗУЛЯ

У САД- КУ, В ХО-ЛОД - КУ ЦІ-ЛИЙ ДЕНЬ КРИ-

ЧИТЬ КУ- КУ! ЗА-ХО- ВА-ЛАСЬ І ГУ- КА-Є

ХТО ЗО- ЗУ-ЛЮ ВІД-ШУ - КА-Є.

ГОП - СКОК!

ГОП-СКОК, РУ-КИ В БО-КИ. ПРИ-ЛЕ-ТІЛИ ТРИ СО - РО - КИ

СІ-ЛИ СО-БІ НА ТИ - НОК. КЛИ-ЧУТЬ МЕ-НЕ У ТА - НОК .